

Siposné dr. Kecskeméthy Klára

A ludovikás hagyományok elkötelezett folytatója: Kakasy Gyula ny. ezredes

A nemzeti és intézményi hagyományok szolgáltatók az alapot az értékeken alapuló oktató-nevelő munkához a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen. A ludovika hagyományoknak meghatározó szerepe van a tiszti felkészítésben, és a szemléletformálásban. A szerző – e törekvéseket erősítő – alábbiakban közölt rövid írásában egy olyan ember életútjának főbb állomásait mutatja be, aki élő és agilis lelkiismerete a múltnak, a ludovikás hagyományoknak, a közös összefogásnak, a jövőt építő munkának.

Három évvel ezelőtt egy kora nyári napon találkoztam először dr. Kakasy Gyula nyugállományú ezredessel, aki fiatalokat megszegyenítő lendülettel szervezte, a 2007. szeptember végén esedékes ünnepi diplomaosztót a ZMNE-n. Az eltelt években is aktív szervezője és koordinálója volt a gyémánt, vas, rubin és platina oklevél átadó ünnepségeknek. Viselkedése, felkészültsége, a honvédelem ügye, az intézmény és egykori bajtársai iránti elkötelezettsége felkeltette személye iránti érdeklődésemet, a vele folytatott beszélgetések pedig az iránta érzett őszinte tiszteletemet. A jelen írásban hadnagyí avatásától díszoklevele átvételéig ívelő életpályáját szeretném bemutatni.

Kakasy Gyulát a civil életében végigkísérte a ludovikás múltja. 1964-ben megkapta a Munka Érdemrend ezüst fokozatát. Számára azonban a sors az igazi elismerést és elégtételt csak a rendszerváltozás utáni években nyújtott. 1994-ben a Magyar Köztársaság Arany érdemkeresztjét, 2004-ben a Honvédelemért kitüntető cím I. fokozatát, 2006-ban a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem emlékgyűrűjét kapta. 2006-ban előléptették nyugállományú ezredessé.

Szükséges-e egyáltalán hagyományokról beszélnünk abban a korban, amikor minden arra ösztökél bennünket, hogy újuljunk meg, dobjuk el a régit, mert az új szebb és jobb. Szinte el is felejtjük az ünnepeket, amelyek a hagyományok fontos részei, pedig hagyományok nélkül nem tudunk létezni, mert a múlt, a jelen és a jövő kéz a kézben halad. Csak az a nemzet lehet sikeres, amely megőrzi sajátosságait, és nem felejt el hagyományait. A nemzeti és az intézményi hagyományok ápolása nélkül nem lehet értékőrző és értékalkotó nevelőmunkát folytatni egy olyan intézményben, amelynek rendeltetése a jövő honvédtisztjeinek felkészítése. Éppen ezért alkotják a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen folyó oktató-ne-

velőmunka fontos pilléreit egyfelől az értékmegőrzés és a hagyományteremtés, másfelől a nyitottság és a megújulás.

A hatályos felsőoktatási törvény felhatalmazza az intézmények rektorait arra, hogy arany, gyémánt, vas, illetve rubin díszoklevelet adományozzanak olyan szakembereknek, akik ötven, hatvan, hatvanöt vagy hetven éve szereztek diplomát az adott intézményben (vagy annak jogelődjében), és életpályájuk alapján méltónak bizonyultak a közmegebecsülésre. A mai Nemzetvédelmi Egyetemen jogutódja többek között a m. kir. Honvéd Ludovika Akadémiának, m. kir. Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémiának, valamint m. kir. Horthy István Honvéd Repülőakadémiának. Azon személyek, akik egykor a felsorolt intézmények valamelyikében végeztek, jogosulttá válnak a díszoklevél átvételére. Az első díszoklevelet 1992. szeptember 1-jén, a tanévnyitó állománygyűlésen adományozta a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia. Azóta egyetemünk minden év szeptemberében díszoklevél-átadó ünnepséget szervez.

Út a Ludovika Akadémiáig

Kakasy Jenő családja a trianoni békeszerződés miatt hagyta el szülőföldjét, Erdélyt. Hosszú hányattatás után Miskolcon telepedtek le. Gyula a család második gyermeke 1924. február 14-én már ott született. A család új egzisztenciájának megteremtése nem volt egyszerű. A város, a megszállt területekről elmenekültek részére, új, „zöldmezős” beruházásban komfort nélküli, kétszobás lakásokból álló lakótelepet építtetett. Ezeket elsősorban állami tisztviselők kapták. Édesapja a pénzügynél dolgozott, így költözhetek ők is oda. Az állam azonban igen nagy kedvezményekkel (kedvezményes telek, hosszúlejárátú építési kölcsön stb.) igyekezett a menekülteknek megfelelő egzisztenciát biztosítani, így már 1929 végén saját házukba költözhetek.

Egyik közeli szomszédjuk fia a kőszegi katonaiskola növendéke volt, aki vakációra rendszeresen hazautazott. Ekkor tetszett meg a fiatal fiúnak az egyenruha. Elhatározta, hogy ő is katonaiskolás lesz. Négy évig miskolci gimnazista volt, majd a sikeres felvételi vizsga eredményeként három évig a soproni Magyar Királyi Rákóczi Ferenc soproni Honvéd Középiskolai Nevelőintézet növendéke lehetett. A korabeli katonai középiskolai rendszer átszervezése nyomán azonban az érettségi vizsgát 1942-ben már Pécsen tette le.

Tanulmányait a Honvéd Ludovika Akadémián először a gyalogos, majd az érdeklődésének jobban megfelelő hegyivadász tisztjelöltként folytatta. 1944. augusztus 20-án az akkori három katonai akadémia végzőseit a Hűvösvölgyben lévő Bolyai Akadémián avatták hadnaggyá. Az ünnepségen megjelent Horthy Miklós Magyarország kormányzója. Kakasy Gyulát ekkor avatták hegyivadász hadnaggyá. A három akadémia zászlóit akadémikusaik díszszázada kísérte. Arcvonaluk előtt a három rangidős hadnagy: Sasvári Andor a műszakiak, mankóbüki Balogh Pál a repülők, Pósfay László pedig a ludovikások rangelsője állt. Utóbbit érte a megtiszteltetés, hogy az újonnan avatottak nevében ünnepi beszédet mondjon. Mondatai örökké emlékeztetnek megmaradtak az akkori végzősök számára: „Amikor először beléptünk az Akadémia ősi kapuján, már tartott a második világháború. Már honvédségünk is harcban állott a hazánkat fenyegető ellenséggel. Azzal a szent meggyőződéssel

kezdtek el a legnehezebb, leghősibb, de legszentebb katonai hivatást, hogy ebben a reánk kényszerített harcban miránk is szüksége van még a hazának. ...Tudjuk, hogy a mi önként vállalt sorsunk is az lesz; harcolni s ha kell, meghalni a szent magyar határokért." Pósfay László hadnagy az avatás után alig két hét múlva a Torda körüli harcokban, az 1. gyalogezred kötelékében hősi halált halt.

Kakasy Gyula az első hadnagy szabadságát a Miskolcon töltötte. A várost ekkor már súlyos légítámadások érték. A román kiugrás miatt hadászatiilag is új helyzet állt elő, Erdély rövid idő alatt hadszíntérré vált.

Frontszolgálat és a hadifogság

Kakasy Gyula hadnagyot a Gyergyótölgyesen állomásozó 21. Határvadász Zászlóaljhoz nevezték ki első beosztásba. Szeptember 13-án indult el Miskolcra, de alakulatahoz a hadiesemények miatt már nem tudott bevonulni. Ezért Rátosnyán, a 65. Székely Határvédelmi-erők Parancsnokságán jelentkezett Miskey Zoltán ezredes úrnál. Az ezredes közölte vele, hogy zászlóalja súlyos veszteségek után visszavonult. Különböző szétzilált csapatokból új köteléket alakítottak, amely a Görgényi-havasokban védelemben van. Beosztást végül is a visszavonulóban lévő 21/5. erőd-századnál kapott.

Visszavonulás közben, a heves ellenséges tűzben mell-lövés érte. Tábori segélyhelyre szállították, ahol nyomban tetanuszoltást kapott. A súlyosan sérült fiatal tisztet a Dédáról induló sebesültszállító vonaton helyezték el. A szerelvény egy III. osztályú vasúti kocsi és sok tehervagonból állt. A több száz sebesülthöz egy végzős medikust osztottak be, hiszen a tervek szerint úgyis csak Nagykárolyba, a kórházba utaztak volna. Menet közben derült ki, hogy a front közeledtével a magyar csapatok a várost kiürítik, így a szerelvény továbbhaladt Debrecen felé, de ott is hasonló helyzet fogadta őket. Püspökladányban ismét hosszabb ideig várakoztak, Szajolnál pedig kiderült, hogy a bombasérült Tisza-hídon nem mehet át a szerelvény. Ekkor Hódmezővásárhely felé irányították őket. A vonat Szegednél kelt át a Tiszán, majd Kecskeméten át jutott el a Ferencvárosi Pályaudvarra.

A vasútállomás előtt idegtépi órákon át várakoztatták őket. Délután kettő körül Kakasy Gyula megunt a tétlenséget és a sínek mellett begyalogolt az állomásfőnöki irodába, ahol közölték vele, hogy Szombathelyre irányítják a sebesülteket. Több sikertelen próbálkozás után felhívta a Vöröskereszt Országos Központját, ahol vitéz Kárpáthy Kamilló ny. vezérezredes, hadsereg-főparancsnok felesége volt ügyeletes nővér. Tarthatatlan állapotuk orvoslására a kegyelmes asszony segítségét kérte. A honvéd vezérkar főnökének személyes intézkedésére csakhamar kellő számú vöröskeresztes gépkocsi érkezett, amelyek pesti kórházakba szállították a sebesülteket, így senkinek sem kellett továbbutaznia.

Kakasy Gyulát a Baross utcai Sebészeti Klinikára vitték, ahol rövidesen megműtötték. Október végén gyógyultként hagyta el a kórházat és két hét egészségügyi szabadságot kapott. Szabadsága leteltével a városparancsnokságon jelentkezett. Egerbe, a 27. gyalogos hadosztály gyűjtőtáborának nevezett egységhez irányították. Itt gyűjtötték össze az Erdélyből visszavonuló szétzilált csapatok katonáit. Hamarosan továbbvonultak a Felvidékre. Pozsonytól mintegy 30 kilométerre, északra lépték át a

Kárpátokat. Az európai háború végét jelentető májusi fegyverszünet végül is morva területen érte.

A felbomlott csapatok katonái elindultak hazafelé. Kalandos gyaloglás során a Bécsújhely mellett fekvő Bad Fischauba érkeztek. Ott egy szovjet közúti ellenőrzés során azzal irányították őket egy hajdani kaszárnyába, hogy rövidesen magyar bizottság érkezik, amely megvizsgálja, ki volt közülük háborús bűnös. A személyi igazolási eljárás helyett azonban egy szép nyári napon fogvatartóik vonatra ültették és útnak indították a tábor lakóit. A szerelvény a Vaskapunál lépett ki a Kárpát-medencéből. Román földön, Rimnicu Saratban egy óriási, 15 ezer fős láger lakói lettek.

A hadifogságról írt naplójában a következőket jegyezte le: „... Július végén bevagonírozták a Bad Fischau-i láger népét. A zárt vagonok (G kocsik) középjajtsák. A két szemben lévő ajtó között szabadon hagyták. Jobbra és balra azonban erős deszkapallókkal megfeszítették a vagon belső magasságát. A palló alatt és felett így 12-12 embert zsúfolhattak össze, tehát vagononként 48 embert. Az ajtók közötti szabad tér volt a »klub«. Egyik sarkában vágott nyílás fölé lécekből, fordított csonka gúlát tákoltak, mely a csésze és az ülőke funkcióját látta el. Mellette, bizonytalan külsejű hordóban víz. Ezt szabad elhatározásunk alapján használhattuk mindarra, amire az ember ezt a folyadékot szokta. A kénytelenkedés vagy két hétig tartott, mialatt hosszas ácsorgások és agyunkat rázó vad rohanások váltakoztak. Útközben, áthaladtunk Bécsújhely, Sopron, Fehérvár, Ferencváros, Kecskemét, Szeged állomásokon. Innen Temesvár, Vaskapu, Turnu-Severin, Bukaresten át érkezünk Rimnicu Saratba, ahol újabb láger várt ránk.”

Már szeptember volt, amikor széles nyomtávú szerelvényekbe vagonírozták a hadifoglyokat, és újabb egy heti utazás után, 1945. október 2-án Armavirban rakták ki őket. Fogsága éveit a Kaszpi-tenger és a Fekete-tenger között, a Kaukázustól északra elterülő Kubán folyó alföldjén, Armavir, Krasznodar és Krapotkin lágereiben töltötte. A hadifoglyok a táborokban a legkülönbözőbb fizikai munkákat végeztek: rőzsekötegeket hordtak, tábori konyhaszolgálatos munkát végeztek, gyökereket irtottak, építkezéseken és jégvágó brigádokban dolgoztak. Az itt töltött éveket így idézte fel: „...Krasznodarban a 148/16. számú láger a csaknem Dunántúl nagyságú körzetben lévő valamennyi láger központja volt. A láger egy hajdani hatalmas iskolában települt. A harcok során az épület erősen megrongálódott. A magasföldszinten voltak az adminisztratív részlegek irodái, a parancsnokság, raktárak, »orvosi rendelő«, gyengélkedő-szoba és a néha üzemelő kávéház. Az alagsorban, emeletes priccseken helyezték el, jó néhány nagy, teremszerű helyiségben a mintegy 2000 foglyot. Kb. 200-200 fő magyar, illetve román volt köztük, a többi német. A lágert téglá- valamint, többsoros drótkerítés övezte. A sarkokon levő tornyokat éjjel-nappal géppisztolyosok őrizték...”

1947 nyarának elején közölték a hadifoglyokkal, hogy a magyarok rövidesen hazamennek. Egy szerelvény valóban elindult Magyarország felé, de tifuszgyanús megbetegedések miatti váratlan karantén miatt rengeteg időt veszítettek. Így Kakasy Gyula öt héttel később ért haza, mint a Krasznodárból induló szerelvény elején utazó bajtársai. Magyar földre érésükre a következők szerint emlékeznek: „...Focsaniban bevagonírozva, a Gyimesi-szoros, Gyergyó, Kolozsvár, Érmihályfalva útvonalon érkezünk Debrecenbe. Az állomáson rengeteg ember állt. Torokszorító látvány

volt a sok édesanya, rokon, akik kezükben fényképet lobogtatva szerettek volna valamit megtudni régen várt hozzátartozójukról. Sajnos gyakran ilyenkor értesülhettek, hogy az illető meghalt, eltűnt...”

A háború után, az újrakezdés

1947 augusztusától új fejezet kezdődött az életében. Még főrealista korában foglalkozott azzal a gondolattal, hogy mérnöki diplomát szerezzen. Természetesnek tűnt tehát, hogy pályamódosítás okán a Műegyetemre jelentkezett, ahol a hallgatói bizottsághoz irányították. Amikor kiderült, hogy a honvéd főrealban érettségizett, közölték vele, ne is számíton arra, hogy felveszik. A műegyetemi elutasítás után az akkor még Pázmány Péter Tudományegyetemre az ún. bölcsész-vegyész szakra kérte felvételét. Két ismételt kérelem után a pótfelvételi során felvették a Bölcsészettudományi Karra. Két év múlva az egyetem Eötvös Lóránd nevét vette fel és megalakult a Természettudományi Kar. A bölcsészkarról ide sorolták át a vegyészeket, a geológusokat, a fizikusokat, a matematikusokat és az ilyen szakokat végző tanárjelölteket is.

Édesapja eladta a család megmaradt szobabútorát. Az árából kifizette az első egyetemi év ellátási díját a pesti Szent Imre Kollégiumban. Apja halála után, 1949-től egyetemi évei alatt megélhetése biztos bázisa Piroska néni, édesapja második felesége volt, aki atyja halála előtt megígérte, hogy munkába lépéséig gondoskodik róla. Szerény tanári nyugdíjának egyharmadát havonta neki adta, a tanítatására költötte. Négy év múlva, az eredményes vizsgák letétele után okleveles vegyész lett. Az első munkahelye a Téglá- és Cserépipari Központi Laboratórium volt. A laboratóriumban nyersanyagok, az agyagok vizsgálata, gyártmányok minőségének vizsgálata volt fő feladatuk, új technológiai eljárásokat is kipróbáltak. Innen az egyik pesti téglagyár műszaki vezetőjének helyezték át. Kakasy Gyula még 1951-ben belépett a Szilikátipari Tudományos Egyesületbe, a Durvakerámiai Szakosztálynak közel 20 évig volt a vezetője.

1963-ban, a téglaiiparban jelentős átszervezésre került sor. Ennek következményeként az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumba helyezték, a Műszaki Fejlesztési Főosztály téglaiipari referense lett. Öt esztendeig dolgozott ebben a beosztásban, amikor a személyzeti vonal megállapította „hibát követtek el”, amikor egy ilyen kádert, ilyen múlttal, ilyen fontos beosztásba helyeztek. Megint utolérte a ludovikás múltja. Ekkor visszahelyezték a téglaiiparba, tíz évet töltött a pestszentlőrinci, kőbányai és gyömrői úton lévő téglagyárakban. Feleségét még az egyetemi évei alatt ismerte meg, aki egy évvel utána végzett, és szintén vegyész diplomát szerzett.

Kakasy Gyula 1967-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen megszerezte a harmadik diplomáját (kitüntetéses oklevéllel rendelkező vegyipari gazdasági mérnök lett), és itt védte meg az egyetemi doktori disszertációját 1969 októberében. Hatvanéves korában nyugdíjba vonult. Meghívott előadóként a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán, illetve a jogelődjénél hat éven keresztül durvakerámiai technológiát adott elő. 8–10 szakmai jegyzet, könyv szerzője, társszerzője lett, a Szilikátipari kézikönyv egyik fő fejezetének szerkesztője, több alfejezetének szerzője lett.

Az 1990-es rendszerváltozás után a Ludovikás hagyományok felélesztése és a közösség összefogása vált kiemelkedő tevékenységévé. Korát meghazudtoló frissesség-

gel és energiával vetette bele magát a szervezőmunkába. 1994-ben, ötven évvel a hadnaggyá avatása után, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián arany díszoklevelet vehetett át. Ekkor vette kezébe a ludovikások, és a másik két akadémiát végzett bajtársak ünnepi diplomaosztója szervezését. Élő és agilis lelkiismerete volt a történelmi múltnak.

Kegyetlen kor katonanemzedéke voltak ők. A háború beárnyékolta az akadémiai éveiket. Végigharcolták a háborút, sokan közülük életüket áldozták a hazájukért, a hősi halottaktól elvették a hősi jelzőt, kitörölték az emléküket, szeretteiket, bajtársaikat megbízhatatlannak, osztályidegennek bélyegezték meg. Hasonló sors várt az életben maradottakra is, nem fogadta őket üdvözlés, börtön vagy más megpróbáltatás következett.

A történelem sodra úgy hozta, hogy a veszített háború utolsó véres hónapjai, a rákövetkező békeévek és politikai következményei talán egyetlen pályát sem sújtottak olyan változatos kíméletlenséggel, mint a hivatásos honvédtiszteket. Voltak, akik nem jöttek haza, és a világ más táján próbáltak élni. De a ludovikás neveltetés miatt ez a korosztály a nehézségek között is megállta a helyét, megőrizte méltóságát. Ma már nagyszámú napló, emlékirat, hadtörténelmi munka, újságírói riport, interjú olvasható a veszteségekről, a fogságról, a meghurcoltatásról, a börtönről, az ítéletekről, a kivégzésekről és az emigrációról is. Sok bajtársuk már a Hadak-úttjáról szemléli a földi eseményeket.

Az 1944. augusztus 20-án a magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémián hadnaggyá avatott Kakasy Gyula tiszti fogadalmához hűen szolgálta a hazáját, ápolta és őrizte a katonai erényeket és a hagyományokat. 2009-ben a még életben lévő bajtársaival, 65 évvel a tisztté avatásuk után vas diplomát kapott. 2009-ben példás szakmai életútja, áldozatvállalása elismeréseként a honvédelmi minisztériumtól viselettörténeti kispasztikát, a Ludovika Hallgatói Zászlóalj parancsnokától emlékérmét kapott. 2010-ben a honvédelmi miniszter az Aranykor kitüntető cím ezüst fokozatát adományozta neki.

Bátornak, tisztának, műveltnek nevelték a Ludovikás tiszteket, ezért válhattak a nemzet szemében erkölcsi elitté. Ezért tudtak helytállni a fronton, a hadifogságban, a munkatáborokban és később a polgári életükben és foglalkozásukban is. Kivételes intelligenciájuk, tudásuk, emberi tartásuk példaértékű, mert az embertelen és sokszor megalázó körülmények dacára is meg tudták őrizni mindazon értékeket, amelyeket az Alma Mater adott át nekik: becsületesség, bátorság, erkölcsösség, erényesség, elszántság, állhatatosság, műveltség, becsvágy, hősiesség, barátság, de mindezekelőtt a bajtársiasság. Unus pro omnibus, omnes pro uno. Egy mindenkiért, mindenki egyért.